

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра юридичної психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Перший проректор НАВС
полковник поліції**

Станіслав ГУСАРЄВ

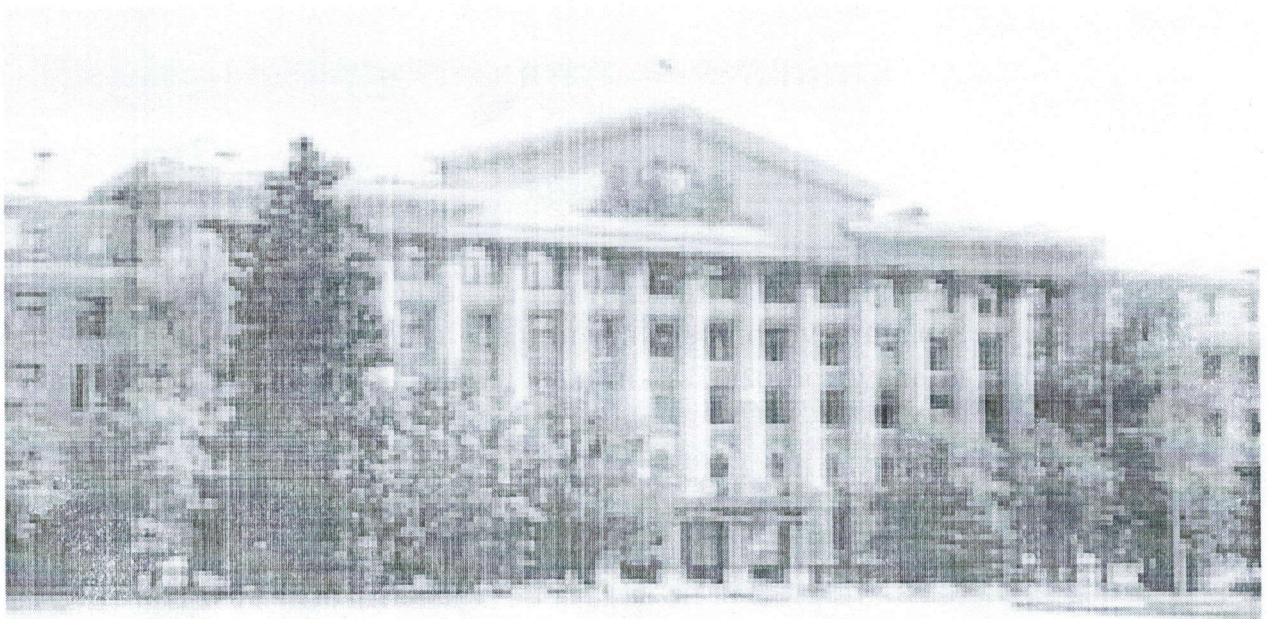


09 . 2022

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ

Статус дисципліни – обов'язкова
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Ступінь вищої освіти – магістр
Галузь знань – публічне управління та адміністрування (28)
Спеціальність – публічне управління та адміністрування (281)
Освітня програма – публічне управління та адміністрування
Форми здобуття вищої освіти – заочна
Мова навчання – українська
Форма підсумкового контролю – залік



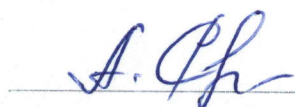
Київ – 2022

Розробник:

Іван ОХРІМЕНКО, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри юридичної психології

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ
протокол від 22 вересня 2022 року, № 3

Завідувач кафедри
юридичної психології



Олена КУДЕРМІНА

Схвалено науково-методичною радою НАВС
протокол від 06 жовтня 2022 року, № 1

Голова науково-методичної ради



Станіслав ГУСАРЄВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 202 /202 н.р. без змін; зі змінами (Додаток _).
протокол засідання кафедри від _____. протокол науково-методичної ради від
202_ № _____. 202_ № _____.
Завідувач кафедри Голова НМР

Олена КУДЕРМІНА

Станіслав ГУСАРЄВ

Робоча програма переглянута на 202 /202 н.р. без змін; зі змінами (Додаток _).

протокол засідання кафедри від _____. протокол науково-методичної ради від
202_ № _____. 202_ № _____.
Завідувач кафедри Голова НМР

Олена КУДЕРМІНА

Станіслав ГУСАРЄВ

1. Програма навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Психологія управління» є засвоєння знань щодо психологічних закономірностей та механізмів опосередкування управлінської діяльності керівника організацій та установ, детермінанти прийняття та реалізації управлінських рішень під час професійної діяльності керівника.

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

1. Концепції та підходи дослідження управління (менеджменту) в професійній діяльності організації
2. Психологічні характеристики основних управлінських функцій в діяльності організації
3. Психологічні особливості особистості керівника як менеджера організації. Стиль керівництва та імідж керівника

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія управління» є оволодіння фахівцем-практиком знаннями в галузі психології управління, спрямованими на всебічне удосконалення діяльності з вирішення професійних завдань в ситуаціях необхідності організувати, регулювати та підпорядковувати поведінку окремих осіб та соціальних груп у визначеному регламенті. Вивчення даного курсу надає можливість здобувачам вищої освіти оволодіти системою науково-психологічних знань щодо особливостей здійснення професійної діяльності керівника відповідного рівня, застосування методів і прийомів її організації, визначення напрямів ефективності управління персоналом. Теоретичні знання та практичні вміння, засвоєні в процесі вивчення дисципліни «Психологія управління», сприяють формуванню у здобувачів вищої освіти професійно важливих якостей особистості управлінця.

2.2. Основним завданням вивчення дисципліни «Психологія управління» є створення умов для опанування здобувачами вищої освіти знань, вмінь та навичок практичного використання психологічних чинників і детермінант доцільного управління поведінкою особистості та соціальних груп, розуміння їх ролі при вирішенні організаційно-управлінських проблем і завдань професійної діяльності.

2.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

✓ історико-гносеологічні основи та методологічне підґрунтя соціального управління, сучасного стану сформованості психології управління персоналом в Україні та індустріально розвинених країнах;

✓ можливості застосування теорії менеджменту на етапі реформування правових відносин в державі;

✓ психолого-управлінську складову загальної психологічної культури керівника організації, сутність закономірностей і механізмів соціального менеджменту у становленні суспільної та індивідуальної правосвідомості, психологічної детермінації правової ідеології суспільства;

✓ уявлення щодо нормативно-регулятивних параметрів загально-соціальних та індивідуально-психологічних складових поведінки особистості, щодо впливу управлінських заходів на формування групової поведінки;

вміти:

✓ використовувати технології психолого-управлінських методів організації поведінки осіб і груп з метою підвищення рівня професійної майстерності;

✓ застосовувати психологічні знання щодо оптимізації структурно-системних параметрів управління персоналом організації, їх психологічну детермінацію та зумовленість;

✓ володіти навичками психологічного супроводження функцій управління персоналом організації при найкращому їх сполученні з соціально-виховною функцією та урахуванні психологічних наслідків практики управління;

✓ використовувати психологічні технології оптимізації структури управлінської компетентності керівника установи, психологічних вмінь її удосконалення;

✓ сприяти формуванню готовності керівника організації до нововведень, творчого та ініціативного підходу до вирішення управлінських завдань в сфері професійної діяльності організації.

Пререквізити: Філософія управління, Прикладна логіка.

Постреквізити: Концептуальні підходи теорії управління, Публічне адміністрування, Кадровий менеджмент та сучасні технології роботи з персоналом.

2.4. Програмні компетентності відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти.

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері публічного управління та адміністрування та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК02. Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК08. Формування «soft skills»: *індивідуальних*: тайм-менеджмент; гнучкість/здібність адаптуватися; організація простору; властивість приймати рішення та вирішувати проблеми; вміння чітко ставити завдання і формулювати цілі; позитивне мислення та оптимізм; *комунікативних*: креативність; логіка; менеджмент знань та інформації; навички міжособистісних відносин; зрозуміло формувати думки; взаємодія з різними типами людей; відповідати аргументовано, зрозуміло, вчасно і ввічливо; готувати та робити якісні презентації; вміння працювати в команді; *управлінських*: письменницькі навички; уміння вирішувати проблемні ситуації.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК01. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.

СК10. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

ДСК12. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи управління та адміністрування.

Програмні результати навчання:

ПРН01. Знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень.

ПРН06. Здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний досвід при проєктуванні та реорганізації управлінських та загальноорганізаційних структур.

ДПРН14. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

Мова навчання: українська мова.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри юридичної психології, які безпосередньо проводять заняття k015@paiaua.kiev.ua.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Концепції та підходи дослідження управління (менеджменту) професійною діяльністю організації

Теоретичні знання. Загальні положення теорії управління (менеджменту). Основні поняття психології менеджменту. Менеджмент як система, його основні структурні елементи. Історія становлення та розвитку психології менеджменту. Основні зарубіжні та вітчизняні теорії управління. Школа наукового управління (Ф. Тейлор, Ф. Гілбрет, Л. Гілбрет, Г. Емерсон). Адміністративна («класична») школа менеджменту (Л. Урвік, Д. Мунк, Э. Реймс, О. Шелдон). Школа людських відносин (Е. Мейо). Процесний, системний та ситуаційний підходи в дослідженні управління. Підхід з позицій теорії діяльності (Л. Виготський, О.М. Леонтьєв). Рольовий підхід до аналізу теорії менеджменту (Г. Мінцберг).

Менеджмент та його характеристика. Методи дослідження проблем управління. Можливості застосування теорії менеджменту на етапі реформування соціальних та економічних відносин в державі.

Характеристика системи та контурів менеджменту організації. Врахування соціально-психологічних та правових наслідків управління. Проблема психологічного забезпечення поточного та ситуативного управління організації. Сутність закономірностей і механізмів соціального управління. Зміст індивідуальної та колективної готовності системи управління до виконання професійних завдань.

Тема 2. Психологічні характеристики основних управлінських функцій в діяльності організації

Теоретичні знання. Функціональний аналіз управлінської діяльності: принципи та методологічні підстави. Класифікація функцій менеджменту (за Г. Юклом): діяльнісно-адміністративні, кадрові, виробничо-технологічні, синтетичні (інтеграційна, стратегічна, консультативна).

Функція цілепокладання в менеджменті: формування цілей і напрямів менеджменту організації. Характеристики зовнішнього та внутрішнього середовища прогнозування менеджменту. Планування в організаційному управлінні. Функція прийняття рішення в діяльності менеджера. Функціональний зміст та структура мотивування виконання рішень. Комунікативна компетентність як показник комунікативної спроможності менеджера. Контрольно-корекційна функція управління.

Психологічна характеристика функціонального змісту діяльності керівника установи. Прийняття управлінського рішення як системоутворююча функція діяльності керівника. Різновиди управлінських рішень, їх основні ознаки. Умови та чинники, які визначають ефективність управлінського рішення. Управлінське рішення та делегування повноважень. Етапи опрацювання та прийняття управлінського рішення: актуалізація проблемної ситуації; визначення мети, засобів, методів та суб'єктів реалізації рішення; забезпечення його адекватного сприйняття виконавцями. Доведення управлінського рішення до виконавця. Наслідки управлінських рішень. Брейнстормінг та синектика.

Тема 3. Психологічні особливості особистості керівника як менеджера організації. Стиль керівництва та імідж керівника

Теоретичні знання Управлінська компетентність керівника організації як система внутрішніх ресурсів особистості. Основні складові компетентності. Психологічний рівень управлінської компетентності. Змістовні, ресурсно-часові та соціально-психологічні аспекти компетентності. Соціально-психологічна компетентність як запорука професійної управлінської діяльності та статусу керівника в колективі. Еталонна особистісна модель системи управління.

Поняття стилю керівництва, його основні детермінанти. Лідерство та керівництво. Основні теорії стилю керівництва. Соціальні, культурологічні та психологічні умови і чинники формування стилю керівництва. Роль колективу у формуванні лідера організації. Взаємини між керівником та неформальним лідером – співробітництво і конкуренція. Шляхи та напрями розвитку лідерських якостей. Самооцінка керівника як детермінанта управління. Правила та детермінанти самопрезентації керівника при вступі на посаду.

Психограма керівника, її параметричні складові. Загальні та спеціальні управлінські здібності. Структура професійно-важливих якостей керівника, їх критеріальні частини згідно структурних компонентів особистості. Шляхи та методи формування професійно-важливих якостей керівника. Поняття професійно-психологічного тренінгу.

Поняття іміджу керівника установи, його складові. Формування іміджу і його вплив на ефективність управління. Професійна деформація особистості керівника, її профілактика та запобігання.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань публічне управління та адміністрування 28	Обов’язкова	
	Спеціальність публічне управління та адміністрування 281		
Кількість розділів – 1		Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 60		1-й	
		Семестр	
		1-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –	Ступінь вищої освіти: Магістр	Лекції	
			4 год.
		Семінарські	
			6 год.
		Практичні	
			-
		Самостійна робота	
			50 год.
		Вид контролю:	
	залік		

Структура залікового кредиту (тематичний план)

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	Всього	у тому числі				Всього	у тому числі			
		л	п	сем	с.р.		л	сем	пз	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Концепції та підходи дослідження управління (менеджменту) професійною діяльністю організації						20	2	2	-	16
2. Психологічні характеристики основних управлінських функцій в діяльності організації						16	-	2	-	14
3. Психологічні особливості особистості керівника як менеджера організації. Стиль керівництва та імідж керівника						24	2	2	-	20
Разом						60	4	6	0	50

4. Плани семінарських та практичних занять

Тема 1: Концепції та підходи дослідження управління (менеджменту) в професійній діяльності організації

Семінарське заняття – 2 год.

1. Поняття та основні структурні елементи менеджменту.
2. Основні зарубіжні та вітчизняні теорії менеджменту.
3. Загальна характеристика системи та контурів менеджменту в діяльності організації.

Література: [1, 4, 7, 8, 9, 11, 14, 15, 17, 19, 32]

Тема 2. Психологічні характеристики основних управлінських функцій в діяльності організації

Семінарське заняття – 2 год.

1. Структурно-функціональний підхід як принцип організації менеджменту.
2. Характеристика основних функцій управління.
3. Функціональний зміст діяльності керівника організації

Література: [2-4, 8, 11-13, 16-19, 34-38]

Тема 3. Психологічні особливості особистості керівника як менеджера організації. Стиль керівництва та імідж керівника

Семінарське заняття – 2 год.

1. Особистість керівника організації як суб'єкта менеджменту. Управлінська компетентність як система внутрішніх ресурсів особистості.
2. Поняття стилю керівництва організацією, його основні детермінанти. Лідерство та керівництво. Роль керівника у формуванні організації.
3. Формування іміджу і його вплив на ефективність менеджменту. Правила та детермінанти самопрезентації керівника.

Література: [1, 3-6, 10, 13, 15, 20, 21, 29-37, 39-41]

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Вимоги до організації самостійної роботи здобувачів та структура навчальних завдань визначаються навчальними програмами дисципліни.

Основними завданнями самостійної роботи здобувачів є підготовка і виконання поточних навчальних завдань, а також самостійне вивчення окремих питань дисципліни. Самостійна робота передбачає підготовку навчально-наукової доповіді (обсягом 5-7 сторінок друкованого тексту) за однією з запропонованих нижче тем.

1. Історія становлення та розвитку психології менеджменту
2. Процесний, системний та ситуаційний підходи в дослідженні менеджменту.

3. Можливості застосування теорії менеджменту на етапі реформування правових відносин в державі.
4. Характеристика системи та контурів менеджменту організації.
5. Проблема психологічного забезпечення поточного та ситуативного управління організацією.
6. Соціально-економічна обстановка як детермінанта ефективного менеджменту.
7. Функціональний аналіз управлінської діяльності: принципи та методологічні підстави.
8. Планування в організаційному управлінні.
9. Характеристики зовнішнього та внутрішнього середовища прогнозування менеджменту.
10. Функція прийняття рішення в діяльності менеджера.
11. Комунікативна компетентність як показник комунікативної спроможності менеджера.
12. Контрольно-корекційна функція управління (випереджаючий, поточний та заключний контроль виконання).
13. Прийняття управлінського рішення як системоутворююча функція діяльності керівника.
14. Управлінська компетентність керівника організації як система внутрішніх ресурсів особистості.
15. Соціально-психологічна компетентність як запорука професійної управлінської діяльності та статусу керівника в колективі.
16. Поняття стилю керівництва, його основні детермінанти.
17. Соціальні, культурологічні та психологічні умови і чинники формування стилю керівництва.
18. Поняття іміджу керівника, його складові.
19. Напрями розвитку лідерських якостей керівника як менеджера.
20. Поняття іміджу керівника, його складові. Формування іміджу і його вплив на ефективність управління.

6. Індивідуальні завдання

Змоделювати ситуації використання одержаних знань у практичній діяльності фахівця в питаннях надання консультацій з психології управління.

7. Методи навчання

Основні методи навчання реалізуються упродовж семінарських занять, самостійної роботи, виконання поточних контрольних завдань, виконання тестових завдань, підготовки реферативних повідомлень. Оцінка якості засвоєння знань з дисципліни «Психологія управління» охоплює поточний контроль успішності, виконання самостійної роботи та складання підсумкового контролю у вигляді заліку.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Аудиторна робота (поточне накопичення балів)	Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
	Залік	
Max 60%	Max 40%	Max 100%

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74		D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання, програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна

Ноутбук, проектор.

10. Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни:

1. Предмет та об'єкт психології управління
2. Поняття «менеджмент», його характеристики
3. Основні напрями (школи) наукового менеджменту
4. Психологія управління (менеджменту) як науково-практична дисципліна
5. Управлінська компетентність керівника як менеджера організації
6. Основні значення поняття «організація»
7. Контури управлінської діяльності керівника
8. Стилi управління (за К. Левіним)
9. Характеристика основних функцій менеджменту
10. Складові управлінської компетентності керівника
11. Комунікативна функція менеджменту і комунікативна компетентність
12. Технічна, організаційно-правова та поведінська підсистеми менеджменту
13. Психологічна характеристика особистості керівника
14. Сфери діяльності управлінських рішень
15. Класифікація функцій менеджменту
16. Характеристика функцій прогнозування та планування в управлінні
17. Функція цілепокладання в менеджменті організації
18. Чинники поведінки керівника в емоційно-напружених ситуаціях

19. Організаційна функція менеджменту
20. Психологічні чинники лідерства
21. Соціально-психологічний клімат в організації
22. Функціонально-психологічні вимоги до управлінського рішення
23. Особливості функції ухвалення рішення керівником
24. Функція мотивування на виконання завдань у менеджменті
25. Професійна деформація керівника
26. Місце контролю-коректувальної функції в менеджменті
27. Чинники розуміння керівником мотивів поведінки підлеглих
31. Поняття «лідерство» та його характеристики
32. Система кадрових функцій в управлінні
33. Психологічний зміст роботи керівника з підлеглими
34. Поняття «соціально-економічна обстановка» як чинник менеджменту
35. Організаційно-нормативна підсистема управління
36. Складові управлінської діяльності
37. Основні різновиди функцій управління
38. Психологічні умови організації системи управління
39. Основні засади проактивного управління
40. Психотерапевтичний напрям роботи керівника з персоналом як психологічна проблема
41. Складові системи особистісних відношень в колективі
42. Основні технологічні функції в структурі організації
43. Професійна спрямованість підлеглого працівника
44. Мотиви професійної діяльності працівника
45. Професійний досвід особистості керівника як основа професіоналізму
46. Індивідуальна виховна робота керівника з підлеглими
47. Основні форми управлінського впливу керівника на підлеглого
48. Внутрішні(особистісні) чинники поведінки підлеглих
49. Представницька функція в діяльності керівника
50. Різновиди адаптації підлеглих до умов організації
51. Ступені прояву лідерства
52. Самооцінка особистості підлеглого, її роль в управлінні
53. Поняття «команда», її значення в управлінні колективом
54. Групова динаміка колективу
55. Основні процеси прояву групової динаміки колективу
56. Характеристика основних лідерських ролей
57. Суб'єктивні фактори стилю керівництва
58. Комунікативні професійно-важливі якості керівника
59. Криза професійного становлення керівника
60. Імідж керівника як менеджера, його роль в організації управління.

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Бандурка А. М., Бочарова С. П., Землянская Е. В. Психология управления: Учеб. пособие. Харьков, Титул, 2007. 532 с.
2. Бандурка О. М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи вдосконалення / Бандурка О. М. – Х. : Основа 2014. – 438 с.
3. Барко В. І., Ірхін Ю. Б., Никифорчук Д.Й., Підюков П.П. Управління персоналом органів внутрішніх справ (психолого-педагогічний аспект). Навчальний посібник. – К.: Київський юридичний інститут, 2005.
4. Барко В.І., Клячко В.М., Волошина О.В., Остафійчук Т.В. Психологія управління: Курс лекцій. – Київ: АУ МВС, 2009. – 123 с.
5. Беженар Г. Д. Психолого-педагогічні умови розвитку професійної компетентності сучасного керівника / Г. Д. Беженар // Проблеми екстремальної та кризової психології : зб. наук. праць. Вип. 3. Ч. 1. / гол. ред. Л. А. Перелигіна. – Харків : УЦЗУ, 2007. – С. 68 – 76.
6. Верещагина Л. А., Карелина И. М. Психология потребностей и мотивация персонала / Л. А. Верещагина, И. М. Карелина. Х.: Изд-во Гуманитарный центр, 2002. 152 с.
7. Войтович Н. О. Проблеми організаційного клімату у вищому закладі освіти / Н. О. Войтович // Практична психологія та соціальна робота. 2002. № 10. С. 6–10.
8. Державне управління : навч. посіб. / А.Ф. Мельник, А. Ю. Расіна, О.Ю. Оболенський; ред. А. Ф. Мельник. – К. : Знання-Прес, 2013. – 343 с.
9. Казмиренко В. П. Социальная психология организаций: монографія / В. П. Казмиренко. К. : МЗУУП, 1993. 384 с.
10. Карамушка Л. М. Психологія управління закладами середньої освіти : [монографія] / Л. М. Карамушка. – К. : Ніка-Центр, 2000. – 332 с.
11. Казміренко Л.І. Система і структура юридичної психології // Філософські, методологічні та психологічні проблеми права: тези науково-практичної конференції (м. Київ, 28 січня 2009 р.). – К., 2008. – С. 68-71.
12. Кирхлер Э., Родлер К. Мотивация в организациях. Психология труда и организационная психология. Т. 1. Харьков, 2003. – 144 с.
13. Крушельницька О. В. Управління персоналом :[навч. посіб.] / Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. – К., «Кондор», 2013. – 358 с.
14. Кухта Б. Політичні еліти і лідерство : навч. посіб. / Б. Кухта, Н. Теплоухова. Львів, 1995. 199 с.
15. Магура М.И. Управление мотивацией персонала [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.maguru.ru/articles/motivation.html>
16. Орбан-Лембрик С.О. Психологія управління. Львів, Просвіта, 2005. 476 с.
17. Організація роботи керівника міськрайліноргану внутрішніх справ України: управлінський та психолого-педагогічний аспекти : навч.-метод. посіб. / [кол. авт. : І. В. Коруля, Н. В. Лигун, І. М. Охріменко та ін.]. К. : Нац. акад. внутр. справ, 2014. 278 с.

18. Организационная психология / под ред. Г. В. Суходольского. Харьков : Издательство : Гуманитарный Центр, 2004. 456 с.

19. Охріменко І. М. Оцінка ефективності діяльності органів і підрозділів Національної поліції України: погляд на проблему / І. М. Охріменко. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 11(249). С. 139–144.

20. Роль керівника ОВС у комплексному використанні сил та засобів під час охорони громадського порядку: навч.-метод. посіб. / [Авт. кол. : В. В. Сокурєнко, І. М. Охріменко, Д. О. Александров та ін.]. К. : ТОВ «МП Леся», 2015. 104 с.

21. Психологія управління / В. В. Шпалінський, К. А. Помазан та ін. Харків, 2002. 222 с.

22. Психологічне забезпечення оперативно-службової діяльності працівників міліції. Частина 5. Психологія управлінської діяльності органів внутрішніх справ. Навч.-метод. посібник / Д.О. Александров, О.В. Давидова, За заг. ред. Я.Ю. Кондратьєва. К. : Нац. акад. внутр. справ України, 2004.

23. Юридична психологія: підручник / Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін.: заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. Вид. 2-є, доопр. та доп. К.: КНТ, 2008. – 352 с.

24. Юридична психологія. Альбом схем з коментарями / Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін.: заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. – Вид. 3-є, доопр. та доп. К.: КНТ, 2008. 152 с.

25. Юридична психологія: словник / Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін.: заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. – Вид. 2-ге, уточ. та доп. К. : КНТ, 2008. 224 с.

26. Юридична психологія: практикум / за заг. ред. Л.І. Казміренко. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. 190 с.

27. Barko, V., Okhrimenko, I., Ostapovich, V., Medvediev, V., & Sprynchuk, S. (2020). Professional psychological potential of a modern police manager as the basis for the formation of an effective managerial system. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 9(11), 203-214. Retrieved from: <http://www.ijaep.com/index.php/IJAE/article/view/1196>.

28. Boiko-Buzyl, Y., Okhrimenko, I., Sprynchuk, S., Okhrimenko, S., Bloshchynskyi, I., Piankivska, L. (2021). Characteristics of Indicators of Professional and Personal Development of Modern Leaders of Law Enforcement Agencies. *Journal of Contemporary Issues in Business and Government*, Vol. 27, No. 3, 244-249. DOI: 10.47750/cibg.2021.27.03.035

29. Patterson, G. T., Chung, I. W., & Swan, P. W. (2014). Stress management interventions for police officers and recruits: a meta-analysis. *Journal of Experimental Criminology*, 10, 487-513. <http://dx.doi.org/10.1007/s11292-014-9214-7>.

30. Strelchenko, O., Okhrimenko, I., & Martynenko, D. (2022). Character of public administration by the digitalization process during health care virtualization. *Journal of Law and Political Sciences*, 33(2), 277-288. <https://drive.google.com/file/d/1i5uzRwkFvDS9t14yZ5d77WvwGmv6ZwN/view>